

DR. HELMUT BAIER¹

LEVÉLTÁRI EGYEZMÉNYEK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az EU területén levő levéltárak – a könyvtárakhoz hasonlóan – az EU-tagállamok kulturális fennhatósága alá tartoznak. Ez azt jelenti, hogy minden egyes tagország az EU-jognak a nemzeti jogba átültetett keretei között önállóan tudja szabályozni levéltári ügyeit. Ebből adódóan nincsenek egységes EU-s levéltári irányelvek, viszont létezik az Európa Tanácsnak egy olyan levéltár-politikája, amelyet az EU tagállamai elfogadtak.

Az Európai Közösségek Tanácsának 1991. november 14-i határozata alapján az Európai Bizottság a főtitkárság ügyvitele alatt azt a feladatot kapta, hogy egy szakértőkből álló csoportot nevezzen ki annak vizsgálatára, mennyiben lehetséges és kívánatos az addigi módszerek és gyakorlat jobb koordinálása a tagországok levéltáraiban. 1994-ben az Európai Közösségek Hivatalos Közleményeinek Tanácsa közzétette azt a jelentést, amelyet az Európa Tanács indítványozott, és amelyet az 1993-as év közepére fejeztek be. Címe: *A levéltárak az Európai Unióban. A szakértőcsoport jelentése az archívumok tevékenységének koordinálásáról.*

Ez tehát még az 1993. november 1-jei EU-szerződés – a „Maastrichti Szerződés” – hatályba lépését megelőzően történt. Ez a szerződés az EU-ról éppúgy utal az európai kontinens megosztása megszüntetésének történelmi jelentőségére, akárcsak arra a szükségyszerűségre, hogy szilárd alapokat kell teremteni Európa sorsának jövőbeli alakításához, ahol a megvalósítás folyamata határozottan előrelendíti Európa népeinek egyre szorosabb unióját, és ahol a szabadság és demokrácia alapelvei érvényesülnek.

---

1 Dr. Helmut Baier (szül. 1939-ben) nyugalmazott levéltári igazgató, 2004-ig Nürnbergben volt az Evangélikus Tartományi Levéltár vezetője. Az International Council on Archives (ICA) keretében létrehozta és hosszú éveken át (2004-ig) irányította az Egyházak és Vallási közösségek Levéltári Szekcióját (SKR). A Német Levéltárosok Egyesületében az egyházi levéltárosok elnöke, a Bajor Egyháztörténeti Egyesület elnöke. Több mint 470 tudományos közlemény szerzője, amelyeknek súlypontja az egyház és nemzetiszocializmus bajorországi viszonya („Kirchenkampf”) és a nemzetközi írott kulturális javak megóvásának problematikája, különös tekintettel a posztkommunista országokra.

Helmut Baier évtizedek óta visszajáró vendége Románia állami és egyházi levéltárainak. 1990 óta a szakmai struktúrák – mindenekelőtt a romániai egyházi levéltár-ügy – kiépítésének aktív résztvevője.

Az itt publikált előadás szövegét Szenkovics Enikő fordította.

Az Európa Tanács 1993 közepén született határozata a levéltárak kettős funkcióját hangsúlyozza a jövő Európájában: egyrészt nélkülözhetetlen forrásként szolgálnak az európai történetírás és az egyes nemzetek történetírása számára, másrészt a szabadabb hozzáférés révén – mely mind a kutatók, mind az egyszerű polgárok érdeke – hasznos lehet a demokrácia megerősítésében.

E kettős funkció szem előtt tartásával meg kell találnunk az EU-tagállamok levéltárai között, illetve e hivatalok és az EU szervei között az egyeztetés és az együttműködés jobban strukturált és következetesebb formáit. A levéltárak tevékenységéről szóló tervnek ugyanakkor át kell nyúlnia az Európai Unió földrajzi határain, és ennek mintájára az egész európai kontinensre ki kell terjednie. A Maastrichti Szerződés G 37-es cikkelyében ugyanis a következő áll: „A Közösség hozzájárul a tagállamok kultúrájának kibontakoztatásához, a nemzeti és regionális sokszínűség és a közös kulturális örökség egyidejű kiemelésével.”

Mivel a jelentés, az ún. *Fekete könyv* (feketébe kötött könyv) létrejöttében nagy szerepet játszottak a tagországok levéltárainak szakértői, következőképp szoros kapcsolatba kerültek az Európai Bizottsággal és más közösségi intézményekkel. Ezek a szakértők általában állami levéltárosok voltak, más csoportok (például egyházi levéltárosok) nem vettek részt ebben a munkában – s ezt képzetlenségnek tartom, ha már a kultúrák sokfélesége mellett kötelezzük el magunkat. Másfelől ez az autoriter állam szerencsétlen hagyományának folytatása. Itt a különböző levéltáraknak minden bizonnyal még sok mindent be kell hozniuk, amennyiben ténylegesen közös levéltár-politikát akarunk megvalósítani.

A jelentés 1. része az egykori 12 tagállam levéltári szervezeteinek rövid összehasonlító leírása – természetesen itt is csak az állami és autonóm területi önkormányzati levéltárakról van szó. A 2. részben (az összehangolás és az együttműködés kérdései) tíz fejezetben olvasható a levéltári feladatokról, amelyeket szakmai súlypontként határoznak meg és elemeznek. A 3. részben, a függelékben válogatás található a nemzeti jogi előírásokból.

A levéltári feladatok, amelyekben meg kell erősíteni az európai és a nemzetközi együttműködést, a következők: a levéltári értékek felértékelése és kiválasztása, anyagi konzerválása, a levéltárakhoz való hozzáférés praktikus feltételeinek, illetőleg az egyes államokra szabott jogi előírások összehangolása és a levéltári hozzáférés megteremtése, az elektronikus adathordozók adminisztrációja és megőrzése, információcsere és adathálózatok a tagállamok levéltárainak tevékenységében, levéltáros-képzés és diplomáik kölcsönös elismerése, a magánlevéltáraknak (s ezen belül az egyházi levéltáraknak), a Közösség levéltárainak és végül az európai levéltáraknak a kommunikálása.

Az eljárások és az együttműködés intenzitása természetesen a mindenkori feladatoktól függ. Ezért az információ- és tapasztalatcsere ugyanolyan fontos, mint az értékelési modellek fejlesztése, a levéltár-épületek minőségi szabványainak kidolgozása és a konzerválásra vonatkozó intézkedések, pénzügyi segítségek

felhasználhatósága katasztrófa esetén, a talált anyagok közzététele (fordításokban is), közös feltételek a harmincéves záros határidő lerövidítésére, egy modell kidolgozása az elektronikus levéltári értékek archiválására, levéltáros-csere különböző képzések szintjén és ezek végbizonyítványának elismerése, illetve javított szabályozás a kulturális javak – különösen a magánlevéltárak javainak – megőrzésére. Ezek nagyraívagyó törekvések és célok, amelyeket viszont az ICA már az 1948-as megalakulásától kezdve követ. Az ICA ezért minden említett területen szorosán együttműködik az Európa Tanáccsal és az EU-val.

Vegyük szemügyre a magánlevéltárakról szóló 8. fejezetet! Már az első mondatban rábukkanunk egy ellentmondásra, amely a következőképpen hangzik: „Bár az egyes államok előírásainak megfelelően különböző dokumentumokat sorolnak be magánlevéltári anyagokként, a magánlevéltári értékek felügyeletének célja ezen anyagok megtekintésének és megőrzésének garantálásában jelölhető meg.”

Itt minden nem nyilvános levéltárat magánlevéltárként határoznak meg, az egyházi levéltárak is ide sorolhatók, amennyiben nemzeti szinten nem rögzítettek másként. A nyilvántartásba vétel mindenekelőtt a magánlevéltári értékekre vonatkozik, a történelem és kultúra, illetve a mindenkori nemzeti identitás alakításában játszott szerepe alapján. Az ilyenfajta kulturális javak továbbadását ellenőrizni, az ezekre vonatkozó információcserét pedig segíteni kell (ismert állományok részét képező talált könyvek terjesztése, reprodukciók, informatikai hálózatok cseréje stb.). Meg kell jegyezni, hogy a kulturális javakhoz minden olyan levéltár hozzátartozik, mely 50 évnél idősebb, függetlenül állományainak hordozóanyagától.

A különböző szállítási intézkedések mentén elengedhetetlen az aktív együttműködés arra vonatkozóan, hogy a levéltári értékek a helyszínen anyagi és konzerválási szempontból biztosítva legyenek, valamint hogy a hozzáférést kedvező körülmények között lehetővé tegyék. Ezzel az eltékozlás vagy a törvénytelen kivitel veszélye is megelőzhető lenne.

A szóban forgó levéltárak megfelelő ellenőrzésének szervezése ezért a következő természetű célok megvalósítását jelenti: a dokumentumok jó állapotának megőrzése, egységes és intakt állományok, a hozzáférés lehetősége, a keresőeszközök megléte. Emellett az adathálózatok megteremtése/reprodukciója az adatokhoz való hozzáférést és a kiértékelést tenné lehetővé – globálisan.

A tulajdonosok törvényes szabályozásai és sajátos kötelelességeiket tartalmazó katalógusai nagyon különböznek egymástól az egyes tagállamokban. Míg Hollandia semmiféle tulajdonjogi kötelezettséget nem irányoz elő, addig az olasz törvények a legszigorúbbak. Az állami vagy másfajta levéltáraknak részére történő megőrzésre való átadást már tervbe vették.

A jelentés hét ajánlásban foglalja össze a következőket:

1. az egyes tagállamokban létező magánlevéltári javak nyilvántartásba vételére történő igyekezet fokozása;

2. a lehető legszélesebb körű információáramlás azokról a levéltári tételekről, amelyeket hivatalosan történetileg különösen értékesnek sorolnak be – amennyiben lehetséges, adathálózaton is;

3. olyan, mikrofilmre átvitt dokumentumok cseréjére alkalmas rendszer létrehozása illetve kiépítése, amelyek nemcsak a megőrző ország számára történeti jelentőségű, hanem más országok számára is;

4. adókedvezmény engedélyezése a írásos magánjavak „eltékozlásának” vagy helytelen tárolásának megakadályozására;

5. szankciórendszer létrehozása, amelyet az európai kultúrjavak cseréjére vonatkozó előírások megszegése esetén használnának;

6. megfelelő kampány kidolgozása a magántulajdonban levő írásos történelmi javak hozzáférhetővé tételére, hogy a tulajdonosokat megnyerjék az állományok szakszerű megőrzése céljából;

7. Az együttműködés minden formájának támogatása, amely az állami levéltárak és a kutatói társaságok és központok között jön létre, és amely a nemzeti örökséghez tartozó magánlevéltárak védelmére és hozzáférhetővé tételére szolgál.

Ezeknek a céloknak az elérésére a tagállamok segítő – elsősorban adózással kapcsolatos – intézkedéseket hoztak. Ez azonban nyilvánvalóan kevés, ha ugyanakkor nem tudnak jelentős anyagi támogatást is biztosítani.

1994. június 17-én az Európa Tanács egyhangúlag jóváhagyta a jelentést, és kezdeményezte, hogy abba foglalják bele az ICA-hoz hasonló civil szervezetek tapasztalatait is. Az Európa Tanács a következő intézkedéseket tartotta fontosnak:

– egy interdiszciplináris fórum létrehozása a Közösség keretein belül az adminisztráció, a megőrző tárolás és a gépekkel olvasható adatok megszerzésének kérdéseiről, ahova meghívják a hatóságokat és az állami levéltárakat, valamint a gazdaság és kutatás képviselőit,

– a diák- és levéltároscsere támogatása a közös képzési és szakképzési programokon vagy a tagállamokkal való érintkezés más módjai során,

– egy kézikönyv kiadásának támogatása a Közösség minden hivatalos nyelven az eljárásokról és más előírásokról, amelyek jelenleg a tagállamokban és a közösségi szerveknél érvényesek a meglevő archívumokhoz való hozzáférésre vonatkozóan,

– megfelelő technikai füzetek elkészítésének és kiadásának támogatása az archivált dokumentumok és más anyagok konzerválását, restaurálását bemutató kutatómunkákra és azok eredményeire vonatkozó információkkal,

– az levéltárak tartalmára vonatkozó információk közzétételének támogatása, különböző technikák révén.

1996-ban és 1999-ben Brüsszelben sikerült megszövegezni az első ajánlást a „Gépileg olvasható adatok” című fórumon. 2002-ben már a harmadik ilyen fórumot rendezték meg Barcelonában (III. DLM: „Document Lifecycle Mana-

gement”). E sikeres európai DLM-fórum a 90-es évek közepétől a levéltárosok, a közigazgatás, kutatás és IKT-ipar (IKT: Információ-és kommunikációtechnológia) szakokon átnyúló platformmá nőtte ki magát azzal a céllal, hogy a bevált eljárásokat és konkrét megoldásokat rögzítsék és támogassák. A fórum végkövetkeztetéseit öt fontos eredményben jelölték meg:

1. Az IKT-ipar, amelytől 1999-ben segítséget és tanácsot kértek arra vonatkozóan, hogy a dokumentum- és információmenedzsment kihívásainak hogy lehet a digitális korszakban eleget tenni, időközben hat *Fehér Könyvet* adott ki a következő alapvető fontosságú témákról:

- a) rögzítés, katalogizálás és automatikus kategorizálás
- b) konvertálás és dokumentumformátum
- c) Content Menedzsment
- d) hozzáférés és védelem
- e) rendelkezésre állás és fenntartás
- f) ki- és továbbképzés és üzemeltetés

E *Fehér könyvek* tartalmát a használók konferencián bemutatott tapasztalatai alapján bővítették. A kiegészítő írások és irányvonalak még készülöben vannak.

2. Egyetértés született abban, hogy az európai modellekre vonatkozó követelményeket (MoReq) és metaadatokat az elektronikus dokumentumok és feljegyzések hatékony menedzsmentjéhez szabványrendszerre kell fejleszteni. Ezeket a szabványokat több európai országban már a kiírásokhoz és alkalmazásokhoz is felhasználják. A levéltárosokat itt a zárgondnokság képviselőiként szólítják fel, hogy ezt a specifikációt jobban igénybe vegyék.

3. A fórum megerősítette a DLM területén folyó ki- és továbbképzés szerepét. Az első tanulási modul, valamint az Európai Továbbképző Program az elektronikus dokumentum- és recordmenedzsmentért (E-TERM – European Training Programme on Electronic Records Management) didaktiai anyagai már az érdeklődő tagállamok, illetve a tagságra pályázó országok rendelkezésére állnak. A cserének (elsősorban) a levéltári iskolák és más, hasonló szakképzési intézmények között intenzívebbé kell válnia. E célból ajánlották a kompetenciák, standardok és tudásprofilok fejlesztését; különös figyelmet kell fordítani azokra a programokra, amelyek a nyilvánosságnak az archívummal kapcsolatos ismeretek értékével szembeni érzékenységét fokozzák, valamint ezeknek az információknak a modern menedzsmentjének szükségességét hangsúlyozzák.

4. A modern archívummenedzsment jogi aspektusait végig szem előtt tartották. A jogi előírások és standardok folytonos változása regionális, nemzeti és európai szinten az e-kormányzás, e-állampolgárság és e-kereskedelem tekintetében a harmonizáció sürgető igényét teremti meg a célból, hogy a rövid és hosszú lejáratú használatra vonatkozó információkat kidolgozzák és rendelkezésre bocsássák. A DLM követelményei szükségessé teszik a meglévő és jövőbeni törvényal-

kotás alapos vizsgálatát a levéltárak tevékenységére vonatkozóan, a hozzáférés, a magánszféra- és adatvédelem, az eredetiség, a szerzői jog, az elektronikus szignatúra és az ezzel kapcsolatos kérdések tekintetében.

Az intézkedések és javaslatok még kidolgozásra várnak.

5. Az egyik legjelentősebb eredmény egy úgynevezett „DLM-Network EEIG (European Economic Interest Group)” létrehozása, amelyhez már 11 nemzeti levéltár tartozik, és további képviselők, elsősorban a nyilvános adminisztráció, valamint az IKT-ipar képviselői fognak idetartozni.

Ez a hálózati kezdeményezés erősebb és bővített európai platformot mutat be, a következő fontos kérdésekre összpontosítva: szabványosítás, jogi aspektusok, ki- és továbbképzés, használói hozzáférés és hosszú lejáratú fenntartás. Ezenkívül más DLM-rendezvényeket is meg kell szervezni, egy speciális bizottságnak tovább kell ezt fejlesztenie, és az Európai Unió 6. keretprogramján erre vonatkozó indítványokat kell tennie.

Mára minden előadás megjelent nyomtatásban.

Az „Európai Levéltári Híreket” már 1996-ban az INSAR névre keresztelték (Information Summary on Archives), s az EU tagállamai és sajtóorgánumai levéltárainak tevékenységével kapcsolatos információcserét biztosítja. Mindeközben több füzet jelent meg, amelyek a mindenkori legújabb híreket tárják a nyilvánosság elé az egyes nemzeti levéltárak, levéltári iskolák és szakmai szervezetek, valamint az EU-tulajdonú levéltárak területéről. Ezek közül csupán egyet említek meg: 1996-ban jelent meg az *Archivführer der Außenministerien der Mitgliedstaaten und der Institutionen der Europäischen Union (Az Európai Unió tagállamai külügyminisztériumainak és intézményeinek archívumi ismertetője)* című kiadvány második kiadása. Ebben különböző írásokat adtak közre a levéltári javak lajstromozásáról, értékeléséről és leírásáról, leltárjegyzékeket az EU levéltárai-ból és az előtte létező intézményekből, összehasonlító tanulmányokat a modern levéltár mibenlétéről vagy a levéltárosi szakmáról alkotott képéről stb.

2000. július 13-án fontos intézkedés történt: a minisztertanács egy ajánlásról döntött a levéltárakhoz való szabad hozzáférés közös európai politikájára vonatkozóan. Ennek során egyrészt abban egyeztek meg, hogy megfelelő törvényeket bocsássanak ki a levéltárakhoz való szabad hozzáférést illetően, vagy hogy a meglévő törvényeket egyeztessék a megnevezett elvekhez, másrészt pedig ennek az ajánlásnak a lehető legátfogóbban minden érintett testületet és személyt egymáshoz közel kellene hoznia. Ez az ajánlás, amely mindenekelőtt a nyilvános, azaz állami levéltáraknak szól, egy sor kitűnő elvre épül, melyek közül az alábbiakban kiemeljük a legfontosabbakat:

- a tagállamok közötti szorosabb uniót a kulturális téren folytatott közös akciókkal lehet elérni;
- a levéltárak lényeges és pótolhatatlan kultúrelemek;
- a levéltárak biztosítják az emberi emlékezet életben maradását;

- a történelem nyilvánosságra hozatalával szembeni érdeklődés EU-szerte növekszik;
- egy tagországban csak akkor van teljes demokrácia, ha az illető ország minden egyes lakosának biztosítani tudja a lehetőséget a saját történelmének megismerésére;
- a történészek és a polgári társadalom óhajaként jelölhető meg, hogy történelmi folyamatainak összetettségét általában – de különösen a 20. századot tekintve – megismerje;
- a történelem jobb ismerete megakadályozhatja a lehetséges konfliktusok kialakulását;
- a nemzeti törvényalkotás még létező sokfélesége alapján szükségszerű a levéltárakhoz való hozzáférés közös politikáját létrehozni, közös elvekre alapozva, a demokratikus értékekkel való összhangban.

Ez az R(2000)13-as minisztertanácsi ajánlás tartalmazza továbbá a levéltár, a levéltárakhoz való hozzáférés, a felhasználó- és személyjogvédelem meghatározását, emellett pedig azt a felszólítást is, hogy a levéltárakhoz való szabad hozzáférést parlamenti törvényhozás által szabályozzák, a nemzeti törvényeket és adat- illetve személyjogvédelmet figyelembe véve. Ezek a törvényes kritériumok minden egyes ország levéltárai számára kötelezőek kell, hogy legyenek.

Kilenc rövid szakaszban írják le a levéltárakhoz való szabad hozzáférés törvényes szabályozását (mindig csak a nyilvános levéltárakról van szó), amelyet az alábbiakban foglalok össze:

- a levéltárakhoz való hozzáférés olyan jogot jelent, amely egy demokratikus rendszerben minden felhasználóra vonatkozik, nemzetiségre, helyzetre vagy funkcióra való tekintet nélkül;
- ezért a szolgáltatásért nem szabad díjat szedni;
- bizonyos állományokra záros határidőt lehet kiszabni, például a különleges közérdek védelmére (nemzetvédelem, külpolitika, közbiztonság) vagy az adat-, illetve a személyjogvédelem miatt. Korlátozásokat csak törvényi szabályozás alapján lehet hozni, tehát nem egy hatóság vagy levéltáros belátása szerint;
- a keresőeszközöknek minden állományt magában kell foglalniuk, azokat is, melyekhez a felhasználóknak (személytől függetlenül) különleges engedélyre van szükségük. A felhasználót erről fel kell világosítani;
- a használat mindennemű megtagadását írásban meg kell okolni. Panasztétel, illetve a rendes bírósághoz való folyamodás lehetséges kell, hogy legyen.

A *Magánlevéltárakhoz való hozzáférés* címet viselő záró szakasz elrendeli a következőt: „Amennyiben lehetséges, a szükséges változtatásokkal meg kell próbálni, hogy a magánlevéltárakhoz való hozzáférést összhangba hozzák a nyilvános levéltárakkal való hozzáféréssel.”

Ezt az ajánlást már számos tagországban megvalósították. Sőt a bajorországi evangélikus-lutheránus egyház levéltártörvénye már tavaly májusában elébe ment ennek a levéltári szabályozásnak.

A görög EU-elnökség kezdeményezésére és a 15 EU-tagállam nemzeti levéltárainak javaslatára az Európai Unió Tanácsának Kulturális Bizottságában az EU levéltárainak határozati javaslatáról, a 2002-ben hozott ún. Valladolid-határozatról tárgyaltak, amely Lund és Brüsszel EU-s nemzeti levéltárainak ülésein született 2001-ben. Indítóoka az a tény volt, hogy 1991 óta új technológiai fejlődés volt tapasztalható a levéltárak szintjén. A preambulum a megszokott megállapításokból indult ki: a levéltárak jelentősége Európa történelme és kultúrája számára, a zárgondnokság nagyobb átláthatóságának szükségessége és a polgárok jobb tájékoztatása a növekvő Európában, valamint a biztonság és az európai levéltári örökséghez való hozzáférés. Ennek alapján kellett az Európai Unió Tanácsának azt a döntést meghoznia, hogy a tagállamok ajánlására a nemzeti levéltárakból, illetve az EU levéltári szolgálataiból egy szakértőcsoportot bizonyos feladatokkal ruház fel.

2003. március 28-án a határozati javaslatot az Európai Unió Tanácsának Kulturális Bizottsága alkalmazta, és 2005 májusban az EU-tagállamok kulturális miniszterei is jóváhagyták.

Eszerint az Európai Unió Tanácsának a tagállamokbeli levéltárak tevékenységéről hozott határozatában fel kell szólítania a Bizottságot, hogy a csatlakozó országokat is képviselő szakértőcsoportot hozzon létre, amelynek tagjait az illetékes nemzeti hatóságok nevezik ki, és amelynek a következő kérdésekkel kell foglalkoznia:

a) a nyilvános levéltárak helyzete az Európai Unió tagállamaiban, ezen belül a levéltárak tevékenységében végbemenő előrelátható fejlődés különböző aspektusai a következő években, különös tekintettel az Európai Unió bővítésére;

b) Az elmúlt években végbement fejlődés, elsősorban az új technológiák fejlődésének következményei a levéltárak területén;

c) Konkrét tevékenységek támogatása, például:

– a megfelelő intézkedések elősegítése a levéltárakban az árvízhez hasonló katasztrófák során keletkezett károk elkerülésére, valamint a megrongálódott dokumentumok és levéltárak helyreállítására, és

– az együttműködés kiépítése Európa-szerte a hitelességre való tekintettel, hosszú lejáratú megőrzés és az elektronikus dokumentumokhoz és levéltárakhoz való hozzáférés;

d) az információk és a kipróbált módszerek fokozott összehangolása, illetve fokozott cseréje a levéltári hivatalok között;

e) e szakértőcsoportok munkájának más, az európai síkon e területre jellemző intézkedésekkel való további összehangolásának lehetőségei, mindenekelőtt az e-Europe akciótervével.

Ezenkívül a Bizottságnak 2004 közepéig jelentést kell készítenie a Tanácsnak ezekről a munkákról, mely jelentés irányvonalakat is tartalmazzon az európai levéltárak közötti szorosabb jövőbeni együttműködés számára.

1992. június 26-án és 27-én az Európa Tanács Lisszabonban hagyta jóvá azt az alapelvet, amely szerint a Közösségbe való belépés minden európai ország számára lehetségessé válik – amennyiben demokratikus, és betartja az emberi jogokat, valamint elfogadja a Közösség céljait és érdekeit. E megnevezett körülmények között a EU-levéltárak szintjén végzett tevékenységekben szintén számolnunk kell a bővülés folyamatával, annál is inkább, mert a Közösség határain innen és túl fekvő országok sok közös történeti tényezővel rendelkeznek.

Továbbá már 1991-ben megállapították: „Ez a tudatosság annál inkább fontos, mivel Közép- és Kelet-Európa országainak levéltárai általában sajnálatos helyzetben vannak a hiányzó pénzügyi keret és az elégtelenül képzett személyzet miatt.” Ez a megállapítás ma már nem időszerű minden megnevezett ország számára.

Szószerk – Úrasztala – Szerartások

DR. SZABÓ ÁRPÁD

EGYÜTT AZ IGAZSÁG KERESÉSÉBEN¹

„De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek.” Mt 6,33

Bizonyáságot tenni gyűltünk ma egybe, mi unitáriusok. Hadd lássa a világ, kik vagyunk, és mit akarunk. Lássá és vessé össze eszményeinkkel életünket, állítsa egymás mellé céljainkat és eredményeinket, hitünkkel mérje le tetteinket és tetteinkkel hitünket.

A bizonyáságtévésre azonban a magunk érdekéből is szükségünk van. Azt várjuk tőle, hogy a magunk igazságaiban megerősödjünk. Rendkívül nagydolog ez, mert az emberi lélek számára nincs nagyobb felemeltetés, mint tudni azt, hogy az igazság mellette van, azaz ő van az igazság mellett. Nem arról van szó, hogy ki a nagyobb, ki az erősebb, kinek van több joga: hanem arról van szó, kinek van igaza. Áll-e mellettünk valami olyan törhetetlen és megcsúfolhatatlan igazság, amely előtt mindenkinek tisztelettel kell meghajolnia, s ha áll, mint ahogy áll, mi ez az igazság?

A mi igazságunk Jézus evangéliuma, mindaz a tanítás, amelyet így foglalt össze és állított elének megvalósítandó célként: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát.” A mi igazságunk tehát, amelyet az unitárius reformáció, Dávid Ferenc örökségeként ránk hagyott, nem más, mint bizonyáságot tenni az egy igaz, élő Istenről, hirdetni és megélni az ő akaratát, mint életünk örök célját.

A keresztény egyház célját a misszióban jelölte meg: „tegyetek tanítványokká minden népeket”. Az unitárius vallástól távol áll a misszió fogalma, inkább életfeladatról, hivatásról, erkölcsi és lelki helytállásról beszélünk. Érthető, hiszen a mögöttünk levő 437 esztendő története szinte megszakítás nélküli, tetet és lelket ölé harcban telt el, amelyben a pusztá létfenntartás és a megmaradás vitte a legfontosabb szerepet. Az unitárius vallás befelé néző lett, a belső alapokat kereste, a belső erőket gyűjtötte és állította munkába, ihletésért pedig a múlt felé

---

¹ Elhangzott a Budapest-szentlőrinci templomban az unitárius találkozó alkalmából tartott istentiszteleten 2005. augusztus 27-én